

Checklist: Handicap in beeld

Wist je dat 10 tot 16% van de bevolking met een beperking leeft?

Voor de VRT betekent het dat we deze mensen willen laten zien in al onze programma's, laten deelnemen, en dus toegankelijke studiodecors en evenementen gaan bouwen, en dat de beeldvorming niet-stereotiep en genuanceerd is.

Bovendien is er een VN-verdrag waarmee we rekening houden. Mensen met een handicap moeten gewoon aan alle aspecten van het leven kunnen deelnemen, dat is hun mensenrecht.

1. Verleg de focus

Een persoon met een handicap is méér dan enkel zijn handicap. Het is nodig om personen met handicap in de maatschappij te tonen, niet alleen rapporteren over de handicap zelf. De handicap hoeft dus niet centraal te staan.

- Verzamel genoeg informatie die een beeld schept van de mens, niet alleen van de handicap.
- Breng ook verhalen brengen waarbij de handicap van een persoon er niet toe doet.
- Laat je personage/geïnterviewde niet alleen over handicap-gerelateerde onderwerpen aan het woord.
- Maak geen 'handicapspecial', maar doe het inclusief en impliciet: in de dagelijkse programmering, mee in (spel-)programma's, als vox pop, als een persoon met een mening, een passie, en zo veel meer.

2. Inclusie: het nieuwe normaal

Inclusie kan vaak gerealiseerd worden door aanpassing van de werkelijkheid. Het is niet slechts een droom. Inclusie is het nieuwe normaal. Sinds België en Vlaanderen in 2009 het VN-Verdrag over de rechten van personen met een handicap hebben goedgekeurd, is dat de kant die we uitgaan.

- Aparte settings maken deel uit van de werkelijkheid, maar ze zijn teveel de norm en dat mag ook gezegd worden. Het is logisch dat die settings in beeld gebracht worden, maar het moet ook geduid worden dat het anders kan en zal worden.
- Ga op zoek naar inclusieve initiatieven, die zijn er heus wel. Buitengewoon onderwijs, onvoldoende kans op werk, niet-toegankelijk openbaar vervoer, zou de uitzondering moeten zijn.

3. Woordkeuze en taalgebruik: het doet ertoe

Wil je met respect iemand aanspreken, dan gebruik je de juiste woorden. Sommige termen zijn erg verouderd of kloppen gewoon helemaal niet. Sommige toevoegingen aan een zin kunnen een onbedoeld effect geven.

- Uitdrukkingen zoals “ondanks”, “ook al” en “zelfs al” doen een onnodige tegenstelling ontstaan. De handicap is één aspect van het leven en de identiteit van een persoon, dus die hoeft niet “overwonnen” te worden.
- Een persoon met een beperking of handicap gebruikt zelf soms woorden als “mindervalide”, maar bij de VRT willen we het voorbeeld geven op vlak van correct taalgebruik.

4. Niets over ons, zonder ons

Als het gaat over een persoon met een handicap, komen er vaak allerlei dokters, verzorgers en begeleiders aan het woord. Het is altijd beter om de persoon zelf aan het woord te laten, eventueel een organisatie waar deze mensen zelf het woord nemen.

- Spreek de persoon zelf aan, niet de begeleider of ouder. Ook als iemand niet erg mondig is, geef je die persoon de kans om ze het woord te nemen. Achteraf kan een begeleider eventueel aanvullen.
- Hou het perspectief van de persoon zelf centraal, óók als die een verstandelijke handicap heeft.

5. Helden en slachtoffers

Lijden bestaat, en een “goednieuwsshow” is niet uitsluitend nodig, maar het is goed de twee kanten van het leven met een handicap te tonen.

- Probeer een verhaal te brengen waar niet alleen het positieve of negatieve centraal staat. Ook de karakters van mensen met handicap mogen niet eenzijdig positief of negatief in beeld komen.
- Weeg af of bepaalde camerastandpunten of muziek geen eenzijdige klemtonen leggen.
- Je hoeft mensen met een handicap niet op te hemelen als held, bekijk hun prestaties zoals je dat met eender wie zou doen. Een topatleet in de Paralympische spelen is nu eenmaal een atleet, geen gehandicapte persoon die zichzelf heeft overwonnen.
- Vaak worden personen met een beperking als slachtoffer bekeken. Deze mensen hoeven geen medelijden, maar willen gewoon mee in de maatschappij worden opgenomen.

6. Humor werkt

Humor is de ijsbreker bij uitstek, en geeft opportuniteiten die ontstaan door de combinatie handicap en humor.

- De lijn tussen “lachen met” en “lachen om” is dun. Wees er dus voorzichtig mee en laat je personage of geïnterviewde bepalen hoe ver dat gaat.
- Als er een samenhang is tussen de manier waarop iemand grappig is, en zijn of haar handicap, kunnen mensen zich hieraan storen.

Meer weten?

Onze partnervereniging GRIP vzw heeft een uitgebreid handboek voor mediamakers:

www.handiwatch.be/node/249

Of je kan altijd terecht bij VRT Diversiteit: diversiteit@vrt.be